

MAGÁN OLVASMÁNYOK, MELYEKET A KÖZÉPISKOLÁK TANULÓINAK ISMERNIÖK KELL.

I. osztály.

Andersen meséi. (O. K. 147-149) 30 kr.
 Arany J.: Toldi. (Jeles írók tíra 11) 80 kr.
 Békési: Görög-római és hún magyar mondák 1 frt.
 Czuczor: Mesék. 2 köt. (V. K. 11-12) 40 kr.
 Fortunatus és fiai (M. K.) 50 kr.
 Gaal: Csalavér róka (M. K.) 50 kr.
 — Csontos Szigfrid (V. K.) 20 kr.
 — Berni Detre (V. K.) 20 kr.
 Grimm-Gaal: Regék (Franklin-T.) 2 frt.
 Jókai: Magyar föld. 50 kr.
 Mérenyi: Sajó- és Tiszavölgyi népm. 2 frt.
 Robinson Crusoe. (V. K. 22-24) Kötve 80 kr.
 St. Pierre: Pál és Virginia. (V. K. 25) 20 kr.

II. osztály.

Amicis: A szív 2 frt 80 kr.
 Boros: Ujabb magyar költők. (V. K. 10) 20 kr.
 Cervantes: Don Quixote. (M. K.) 50 kr.
 Fényes: Szigetvár ostroma. (V. K. 20) 20 kr.
 Gaal M.: Robinson. Kötve 2 frt 40 kr.
 — Virág Palkó 1 frt 20 kr.
 Garay: Szent László. (M.R. 11-12) 1 frt 40 kr.
 Jó könyvek (valamennyi fizet) 20 kr.
 Jókai: Regék. (V. K. 25) 40 kr.
 Jósika: Hunyadi Mátyás. (T. K. 1) 40 kr.
 Mikszáth: Lovagvátrak 3 frt.
 Pálffy: Attila, Isten ostroma. (T. K. 15) 40 kr.
 Szalay: Tatárjárás. (V. K. 2) 20 kr.

III. osztály.

Áldor I.: Columbus (T. K. 21) 40 kr.
 Cox: Görög regék. Kötve 3 frt 50 kr.
 Gaal: Kard és lant hőse. Kötve 2 frt.
 — Benyovszky Móricz élete (V. K.) 20 kr.
 — Rontó Pál. (V. K. 18) 20 kr.
 Hevesi: Jelki András kalandjai 2 frt 40 kr.
 Jakab Ö.: Két imposztor. Kötve 2 frt.
 Jókai: Kis Decameron. Kötve 80 kr.
 — A magyar nép éleze 40 kr.
 — A nagyenyedi két füzfa stb. 80 kr.
 — Népvilág 80 kr.
 — A m. nemzet tört. Három kötet 6 frt.
 Jósika: Regegyöngyök. (Kis nemz. M. 4) 50 kr.
 Kisfaludy K.: Pártutók. (O. K. 388 89) 20 kr.
 Petőfi: János vitéz (Badies II.) 90 kr.
 Szász: Salamon 1 frt 20 kr.
 Tört. Kvtár: 15, 18, 31, 80, 24, 76, 62, 68, 38, 14, 1, 67

IV. osztály.

Czimer: Művelődéstört. 1 frt 40 kr.
 Czuczor: Fáy: Mesék. (Kis nemz. Muz. 25 26) 1 frt
 Fazekas: Ludas Matyi. (O. K.) 10 kr.
 Fraknoi: II. Lajos (O. K.) 20 kr.
 Hlosvay: Tholdi (O. K.) 20 kr.

Kaphatók a Tanulók Lapja kiadóhivatalában Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Jókai: Dekameron. 6 kötet 4 frt 80 kr.
 — Válogatott beszélei (Muz. 15. 16) 1 frt.
 — Sonkoly Gergely 40 kr.
 Jósika: Elbeszélések. (V. K. 29) 20 kr.
 Kisfaludy K.: Vig elbeszélések (V. K.) 20 kr.
 Kisfaludy S.: Regék. (V. K. 1, 19) 40 kr.
 Lamb: Shakespere-mesék 2 frt.
 Laurie: Deák élet Angolországban 1 frt 80 kr.
 Mantegazza: Munka öröme 2 frt 40 kr.
 Simons: A római őskorból (Muz.) 50 kr.
 Tompa: Népregék (Össz. költ.) 2 frt.
 Tört. Kvtár: 47, 60, 50, 51, 65, 49, 48, 71, 53, 5, 39, 10, 26, 37, 6, 35 á 40 kr.
 Vértesy A. Julius Caesar.: (T. K. 26) 40 kr.

V. osztály.

Arany: Toldi estéje 40 kr.
 Gaal: A peleskei nótárius 40 kr.
 Goldsmith: A vétkiedi lelkész (V. K.) 40 kr.
 Gyulai: Egy régi udvarház utolsó gazdája 1 frt 40 kr.
 — Szilágyi és Hajmási. (O. K. 390) 10 kr.
 Hoffmannsegg: Egy utazás (O. K.) 30 kr.
 Jókai: Az új földesúr. 1 frt 60 kr.
 Kőlcsey: Parainesis stb. (O. K.) Kötve 60 kr.
 Pázmány: Kalauz. (J. I.) 60 kr.
 Plutarchos: Életrajzok 1 frt 60 kr.
 Petőfi: Lyrai költ. (Össz.) 1 frt 50 kr.
 Sebestyén: Az Árpádok 1 frt 50 kr.
 Theophrastus jellemrajzai (O. K.) 20 kr.
 Tompa: Lyrai költ. (Össz. k. népk.) 2 frt.
 Varga: Magyarok tört. 7 frt.
 Tört. Kvtár: 66, 3, 11, 36, 42, 22, 41, 61, 44, 84, 40, 57, 64, 70, 21, 27, 33, 63, 17, 12, 54, 28, 29, 8, 7, 9, 56, 32, 2, 78, 45, 46, 4, 75, 72, 55 á 40 kr.
 Zlinszky: Lyrai szemelvények (J. I.) 1 frt.

VI. osztály.

Andersen: Képeskönyv k. n. (O. K.) 10 kr.
 Arany: Keveháza, 40 kr.
 Berzsenyi: Versei (O. K. 187-190) 40 kr.
 Czuczor: Népies költ. (O. K.) 20 kr.
 Firduszi Szoráb. (O. K.) 30 kr.
 Jókai: Kedves atyafiak. 2 frt 40 kr.
 — Egy magyar nábob 2 frt 40 kr.
 — Kárpáthy Zoltán 2 frt 40 kr.
 Jósika: Abafi. (Jósika regényei 1-2) 1 frt.
 Katona: Bánk-bán (Jeles írók 22) 80 kr.
 Kemény: Férj és nő 2 frt.
 Kisfaludy K.: A kérék 30 kr.
 — Csalódások (J. I. 26) 31 kr.
 — Tihamér (O. K.) 20 kr.
 Kőlcsey versei. (O. K.) 50 kr.
 Magyar népdalok. (N. Múz.) 50 kr.
 Milton: Elvesztett parad. (O. K.) 80 kr.
 Pázmány: Egyh. beszédek. (J. I.) 60 kr.
 Petrarca: Szonettjei. (O. K.) 80 kr.
 Salamon: Magyarország a török hódítás korában 2 frt.
 Shakespere: Coriolán (J. I.) 60 kr.

Shakespere: Julius Caesar (J. I.) 60 kr.
 — Macbeth (J. I.) 50 kr.
 Sophokles: Antigone. (J. I. 20) 50 kr.
 Teleki: Kegyzesz. (O. K. 197-200) 40 kr.
 Tompa: Elbeszélő költemények és Virágregék. (Népkiad.) 2 frt.
 Vas Gereben: Nagy idők 2 frt.
 Vörösmarty: Csongor és Tünde. (J. I. 46) 60 kr.
 — Zalán futása 1 frt.
 — Két szomszédvár. (J. I. 29) 50 kr.
 — Eger (O. K.) 30 kr.
 Zrinyiász (O. K. 349) 60 kr.

VII. osztály.

Arany: Zrinyi és Tasso. 50 kr.
 — Az elveszett alkotm. 50 kr.
 Berzsenyi: Odái. (J. I. 24) 50 kr.
 Bessenyei: A philosophus (O. K.) 30 kr.
 Csokonai: Dorottya (O. K. 1-2) 20 kr.
 Gvadányi: Peleskei nótárius (O. K.) 30 kr.
 Gyöngyösi: Murányi Vénus és Kemény János.
 Kármán: Fanny hagyományai (O. K.) 20 kr.
 Kazinczy versei (O. K.) 30 kr.
 Kemény: Rajongók 3 frt.
 Kisfaludy: Iréne. (Jeles írók 55) 50 kr.
 — Himni szerelmei I. II. (O. K.) 80 kr.
 Kőlcsey elbeszélései (O. K.) 20 kr.
 Körner: Zrinyi. (O. K. 142-144) 30 kr.
 Mikes: Törökország levelei. (Jeles írók 17) 80 kr.
 Szász K.: Nibelungok. 3 frt 40 kr.
 Szigligeti: Csikós. (O. K. 270) 30 kr.
 — Trónkereső. (O. K. 255-257) 30 kr.
 — Liliomfi. (O. K.) 20 kr.

VIII. osztály.

Arany: Kisebb költemények 5 frt.
 — Toldi szerelme. 2 frt.
 — Buda halála 60 kr.
 Beöthy Zs.: Horatius és Kazinczy 60 kr.
 Carlyle: Scott (O. K.) 20 kr.
 Csengery: Tört. tanulm. 1 frt.
 Csiky: Nagymama: (O. K.) 30 kr.
 Czuczor: Botond. (J. I. 31) 40 kr.
 Eötvös: Falu jegyzője. 4 frt 50 kr.
 — Karthausi 3 frt.
 Erdélyi: Pályák és pálmák. 3 frt.
 Faludi: Nemes urú. (Jeles írók 39) 60 kr.
 Gaal: Peleskei nótárius (O. K.) 40 kr.
 Gyulai: Emlékbeszédek 2 frt.
 — Széchenyi mint író. (O. K. 322) 20 kr.
 — Vörösmarty életrajza 1 frt 50 kr.
 — Katona és Bánkbanja 2 frt.
 Kemény: Zord idő. 3 frt.
 — Özvegy és leánya. 2 frt 50 kr.
 — Gyulai Pál 4 frt 50 kr.
 Madách: Ember tragédiája. 50 kr.
 Riedl: M. irod. főirány (O. K.) 30 kr.
 Vörösmarty: Lyrai költem. 4 frt 20 kr.
 — Az áldozat (O. K.) 30 kr.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	SZERKESZTI	SZERKESZTŐSÉG:
Negyed évre... 1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Fél évre... 2 frt 40 kr.	főgymnasiámi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Egész évre... 4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	Budapest, IV., Egyetem-utca 4.
Megjelenik minden vasárnap.		Kéziratokat nem adunk vissza.

AZ ISKOLAÉV VÉGÉN.

Vivat vacatio!

Minden magolárnak, körmölésnek, papirgaluskának és körmösnek ez a boldog vége: «Vivat vacatio!»

Már pedig, ha a vége jó, minden jó, tartja a közmondás s az édes végezet megédesíti, a mi keserűség megelőzte.

Hát ki nem volt diák? ha csak akkora is, mint az öklöm. S ki az, a ki egész társaságot el ne tudna mulattatni azoknak a viselt dolgainak az elbeszélésével, melyeknek ideje a padfaragás és első versírás életkorára esik, s melyekre oly hiven emlékezik vissza minden ember; mintha csak az imént történtek volna s nem választanák el tőle évtizedeken át történt sokkal nagyobb, sokkal fontosabb dolgok, melyeket mindazonáltal tisztára elfeledtünk, pedig mennyivel közelebb vannak amazoknál.

Oh boldog gyermekkor, ébredő s édes, nagy remények kora, melyekről nem is sejtjük még akkor, mily kevés teljesül belőlük a sokkal ridegbb életiskolában!

Mintha valami titkos fiókot huzna ki az ember fejéből, úgy merülnek föl élénk tarka színekben az apró emlékek így a tanév végén, mikor szájról szájra hangzik vidám diskant-hangon s a falakon is ott olvasható ríktó vörös betűkkel fölpingálva, hogy «vivat vacatio!»

Hogy örül a diáknép ennek a két szónak, mily lelkesedve, a meggyőződésnek mily erejével ejti! Mi is így örültünk neki csak nemrég ezelőtt, úgy harmincz vagy negyven évvel.

Sohase felejttem el, mikor az x-i iskolába először fölvittek. Kemény, dörgő hangú ember volt a rektor-professzor úr, a ki el nem mosolyodott

volna kerek a viláért. Hja, a tudomány komoly dolog s a tudós ember árulja el a külsejével is, hogy ő tudós, úgy lesz tekintélye a nebulók előtt. — Tudsze deklinalni? — ez volt első szava hozzám.

Apám diákos ember volt, nem restelte velem otthon forgatni a jó öreg Donatust, hát azt hittem, tudok deklinalni, a mit, ha most bebizonyítanom sikerül, az első helyett mindjárt a második gimnáziumba vesznek föl.

— No hát deklinald el ezt, hogy «mensa».
 — Singularis nominativus: «haec mensa» —
 — Nem haec mensa, csak mensa — vágott közbe a direktor úr — nem mondtam én, hogy «haec».

— De ké... kérem, a Donatusban...
 — Eh mit Donatus! nem tanítják azt már! Nos hát, nominativus: mensa, — tovább.

Denique nem tudtam a mensát haec nélkül deklinalni, azzal kezdtem az iskolai tanfolyamot, a mivel annyian végeznek: buktam. Besoroztak az első osztályba, a hol aztán sok tanulmány után megtanultam azt is, hogy az ember sohase tudjon többet, mint a mennyi elég, mert akkor megbukik.

Furesa idő volt az akkor. Megjött a rendelet, hogy a diákok czilinderbe járjanak és beszéljenek németül. De hát a jóakarató rendelet akadályokba ütközött a végrehajtásban. A magas kormány elfelejtett a rendeletéhez kellő számú czilinderkalapokat mellékelni, s így bizony sokan voltunk olyanok, a kiknek két gyapot vánkoska lógott le a sipkája két oldalán, hogy el ne fagyjon a fülünk, erre csináltunk aztán czilindert czukorsüvegből s viseltük is, a míg Kressek cs. kir. főnök úr be nem tiltotta, mint illojális blasphemáját a felsőbb rendeleteknek.

Ugyanekkor pléhgalléros iskolafelügyelők is látogatták az iskolákat, nagyságosaknak czimzett, borotvált képű tekintélyes urak, kik kardosan jöttek be az osztályba s ott ültek, mint a czövek, míg a tanár examinál, aztán nem mondtak se bűt, se bāt, de mielőtt kimentek volna, megkérdeztek mindegyikünket, ki mi lesz? s igen megdicsérték, a ki azt mondta, hogy katona vagy hivatalnok.

Egyszer az történt, hogy a mint a felügyelő úr becsörömpölt az aranyos kardjával s helyet foglalt a kathedra melletti széken, a történelem tanára egyszer csak rákezdi: «Magyarország szép virág».

A felügyelő úr mérgesen meresztette rá szemét, hogy tán valami rebellis dikezióra készül ez a historiae professor; s már-már a torkát köszörülte, hogy kikérjen magának minden illetlen, sőt kárhóztatandó demonstrációt, mikor a tanár dikeziója a fentebbi szavakkal egyszerre véget ért s a padokból elővaczkolódik négy boglyas gyerek és odaáll a mediumra, egyenesen a felügyelő úr pápaszemes orra elé. (Mert pápaszemet is viselt, nemcsak kardot és aranyos sarkantyút.)

Az egyiknek neve volt Magyar, másiké Ország, a harmadiké Szép, a negyedik Virág s ezekből került ki az a kis bokréta, a mitől a nagyságos inspektor úr már-már tüsszenteni készült.

Ugyanez időtájt győződtem meg, mennyire igaz, hogy «megbűntetem az apáknak vétkeit a fiukban». Egy valamikor sokat emlegetett magyar generálisnak a fia is ott járt velünk. Nem rossz fiu volt, nem is tanult rosszul, mégse volt barátja szegénynek. Minden gyerek huzódzott tőle, mert mindegyik azt hallotta odahaza, hogy ennek a fiunak az atyja elárulta a hazát.

Egyszer majálisra készültünk, a mi úgy történik, hogy annak költségeire minden diák aláír egy kis összeget. A generális fia tíz forintot írt alá, egy másik, nála talán vagyonosabb, csak egyet.

— Ejnye, nem szégyenled magad oly keveset írni alá? — mondá az előbbi.

— Nekem nem futja — replikázott ez szapora nyelven — az én apám nem adott el akkora darab földet, mint a tied.

De a majális nagyszerű volt. Ilyenkor a szokottnál bizalmasabb viszony áll be a tanár és tanítvány között s a nagyobb diák még tüzet is mer kérni professzorától, hogy a máskor szigorúan tilos szivarra rágyujthasson. Harsogó zenével, zászlók lobogása mellett, pántlikás kalapok-

kal vonul ki az ujjongó csapat a kiszemelt erdő felé, hol a nagyobb diákok már napokkal előbb simára taposták a táncz helyet s bevették a czölöpököt a földbe, az asztalok, sátrak, éléskamrák és boroshordók számára.

Kiűtött a szabadság. A ki akart, elkalandozott a zúgó erdőbe szarkafészket szedni, mások epreszni indultak vagy botanizálni a természetrajz tanárának vezetése alatt, s hagyták a zenét és pódiumot az «öregebbeknek», a kik már jártak táncziskolába s nem akadozik a nyelvök, ha egy idegen kisasszonykát tánczra kell fölkérni.

K. Gábor, a jeles író és szónok fia, egy fa tövében állt s már a második szivarra gyujtott, mikor az igazgató tanár odasompolyog melléje s azt mondja: «Hm, hm, hát csak füstölünk? nem kínálnál meg engem is egy szivarral?»

A fiu zavarba jött, végigtapogatta minden zsebet, de nem volt abban szivar, elosztogatta a pajtasok között. Hát úgy akarta helyreütni a dolgot, hogy kivett két krajczárt, odatette a tanár kezébe: «Szivarom nincs, de tessék venni».

Mily haszontalan bohóság már ez is, s még az ilyen is eszébe jut az embernek, ha végig nézve a mellékelt képen, majálisra látja vonulni a diák-sereget.

Aztán meg az a botanizálás. Szegény megboldogult V. bácsi jut eszembe. Ő volt az egyetlen professzor, kit bácsinak mertek hini a tanítványai, de őt is csak — a háta mögött. Nagy szenvedelemmel üzte a botanikát.

Egyszer egy gazkópé kiesipkézett egy tulipánt, befestette valamivel kékre, s úgy elváltoztatta, hogy lehetetlen volt ráismerni, s azzal odavitte V. bácsi elé, hogy «micsoda virág ez, tanár úr?»

Az öregúr eleinte meg volt lepetve. Sohase látott még ily növényt s Linné sehogysem nyujtott meghatározására vezérfonalat. Nagy figyelemmel vizsgálta.

— Micsoda virág? hm, hát — *pojvirág*, gazember! — s akkor már el is esattant a definíció a kópé arezán.

Az önképzőkör is nagy dolog volt. A kik költők, írók, szónokok, színészek, művészek s egyéb nagy emberek akartunk lenni, mind tagjai voltunk, a miért azután azok, a kik nem voltak tagjai, elnevezték «*önképződő kör*»-nek. Azt hiszem, ez az utóbbi volt helyesebb elnevezés, hanem mibennünk akkor is volt már annyi életböleség, hogy haragudjunk az igazságért s annál dühösebben irtunk rettenetes verseket, novellákat

és drámákat, s szavaltunk annyi tüzzel, hogy utóvégre kölcsönösen meggyőződünk, hogy egyikünk lesz Mirabeau vagy Kossuth Lajos, a másik Byron vagy Petőfi, a harmadik Jules Janin vagy Gyulai Pál, a negyedik Hugó Viktor vagy Jókai s az ötödik Shakspeare vagy Szigligeti, a hatodik, hetedik és tizedik mind elismert univerzális lángelmék — mind ez a nagy ember összevéve.

Minden nagyságunk mellett is elegendő volt azonban, hogy a kétfelé fészült nagyszakállú pedellus megrántsa a csengetyűt, s mi azonnal megfélekedtünk minden méltóságról, melynek pedig a nagyságtól elválaszthatatlannak kellene lenni. Egymás hegyén-hátán buktunk ki az ajtón, arra akarván használni a kis óráközti időt, hogy komoly diplomáciai tárgyalásokba bocsátkozzunk a pereces inassal, ki kosarával nem kevésbé látszott epedni a csengetyűszó után, mint mi magunk.

Úgy nyár felé a tanár urak is kijöttek az iskola udvarára s ott tartottak ülést állva. Szörnyen csodálkoztunk rajta, hogyan lehet az, hogy ezeken a tanár urakon egyáltalában nem látszik meg, hogy belefáradtak volna a tanításba, mikor mi a tanulásba már belefáradtunk, s mint lehet valaki oly kegyetlen szívű, hogy az órát el nem engedi. Volnánk csak mi professzorok! Mi aztán megmutatnók, hogyan lehet a tanár népszerű.

Az év vége felé már minden elmúlt napot kitörültünk a fali kalendáriumon, s számláltuk a még eltöltendő fatális napokat addig a vastagon megjelölt vonalig, mikor a záróvizsga lesz. Az utolsó napokban már be se vártuk, hogy elmuljanak: már délben ki volt törölve a fele nap. Végre már órák szerint nőtt a kitörő vonal. Toltuk volna előre az óramutatót is, csak az után igazítottuk volna a napot, csak hogy közelebb jussunk ahhoz az órához, a mikor rabszija fűzhetjük a könyveket, melyek minket egy évig rabszija tartottak...

... Én édes Istenem, hogy megváltozik a világon minden. Ma magam is mogorva, ráncos szemöldökű, pedáns professzor vagyok, a ki hallani se akar óraelengedésről, s ép oly kevésbé tudja méltányolni a műzsafiak türelmetlenségét, melylyel a záróvizsgát várják, mint nem méltányolták az enyémet anno akkor, mikor még magam is olyan műzsafi voltam. A fiatalság és öregség talán sohase fogja megérteni egymást!

Hanem azért én is szívesen mondom, hogy «*vivat vacatio*».

Egy öreg professzor.

A «CYNTHIA» HAJÓTÖRÖTTJE.

Irták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes.

26

— Természetes, hogy nem! Még csak gondolatnak is badarság! Én a magam jószántából jöttem, égő vágy üzött, epedett a lelkem a bizonyosságért: hol a szülőföldem, kik a szüleim? O'Donoghán Patrick ajkán álnok mosoly játszadozott.

— No lám; hát csak ezt szeretné megtudni? Nos, én erre csakugyan meg tudnék felelni. Az ám, én megmondhatnám.

— Mondja meg, ó mondja meg nekem, O'Donoghán Patrick! — kérte Erik reszketve az izgatótságtól. — Mondja meg, s én megbocsátom önnek mindazokat a kínokat, miket nekem okozott, elfelejték mindent, mindent!

Az írlandi a kulacsra pillantott. Inni szeretett volna.

— Az ember torka kiszárad, ha annyit beszél. Szívesen kortyintanék, ha volna mit.

— Már nincs több benne, de mindjárt hozatok, két hordó pálinkánk van.

Intett Hersebomnak, a ki rögtön elsietett a kulacsos, hogy megtöltse újra.

— Nemsokára itt lesz a pálinka — folytatá Erik a sebesülthöz fordulva. — Beszéljen, derék barátom, ne legyen irántam bizalmatlan! Képzelve el, minő helyzetben vagyok én! Soha sem ismertem hazámat, szüleimet; keresem őket évek óta, s ime most reá találok arra az emberre, a ki megmondhatja nekem. Hát van-e szív abban, a kit a haláltól mentek meg, s még most sem vezet nyomra, nem mondja meg? Hát nem rettenetes dolog ez? Hiszen nem kérek olyan dolgot, a mi lehetetlen? Nem kívánom azt, hogy bűnvalómást tegyen, ha ugyan nyomja valami a lelkiismeretét! Csak egy szócskát mondjon, melynek a révén megtudom, hogy hol keressem hazámat, szüleimet!

— Isten bizony, ennyit már csak megtehetek, ha örömet leli benne — szólalt meg O'Donoghán Patrick szemelláthatólag meghatottan. — Ön bizonyára fogja tudni, hogy a *Cynthia* voltam hajóinas. — Ekkor hirtelen megállott.

Erik mohón leste minden szavát. Valahára megtudja tehát? A talány megfejtése következik? Megtudja szüleinek és hazájának a nevét? ... O'Donoghán Patrick ösztönszerűleg is a kulacsot kereste... ekkor hirtelen szeméi egy pontra szegződtek mereven, s mint az iskolás gyermek, oly féltéken kiáltott fel:

— Jones! ... ott! ... — vége volt a beszélő kedvének.

Erik hátra fordult és Tudor Brownt pillantotta meg, a mint egy jégfalom mellől feltűnt. Jones és Tudor Brown tehát egy és ugyanaz a személy volt.

Ebben a pillanatban nyomban egymásután két puskának a ropogása hallatszott.

Tudor Brown golyója O'Donoghán Patricknak a szívébe furódott. Az írlandi lehullott a földre.

Mielőtt azonban másodszor elsüthette volna puskáját, egy másik golyó homlokán találta Tudor Brown. Arezezal előre bukott.

— Jól cselekedtem, hogy útközben visszatértem, a mint a hóban megpillantottam a gyanús lábnyomokat — mondá Hersebom gazda, s közeledett Erik felé, kezében a puskája csöve még füstölgött.

HUSZADIK EÉJEZET.

A sark-körüli út vége.

Erik kétségbeesetten roskadt térdre O'Donoghán Patrick mellé, tapogatta a szíve táját, ó, ha életet lehelhetett volna beléje! Az írlandi most már igazán meghalt, s vele együtt az a titok. Tudor Brown is rövid ideig vergődött, mindvégig göresösen szorongatta kezében a puskát, meghalt egy árva szó nélkül.

— Atyám, mit tett ön? — kiáltott fel keserűen Erik. — Miért oltotta ki reményem utolsó szikráját? Nem lett volna jobb, ha ketten megrohanjuk és elfogjuk őt?

— Azt hiszed, hogy lett volna arra elég időnk? — felelé Hersebom. — A második golyót neked szánta, szentül meg vagyok arról győződve. Megboszultam ennek a szerencsétlen áldozatnak a halálát, s meglakoltattam őt a Sein-szigetnél elkövetett gazságért s még ki tudja mennyi bűnért, a mi lelkét nyomhatta. A mit tettem, azt jól tettem. A minémű helyzetben most vagyunk, mit törődöm a te titkoddal, fiam? Isten segítségére van most a legfőbb szükségünk.

Alighogy szavait befejezte, a tenger felől ágyúdörgés hallatszott. Az ember bizvást azt hitte, hogy a két puskaropogásra jött válaszul.

— Az *Alaska* ágyúja! Megvagyunk mentve! — kiáltott fel Erik, s szaladott egy jégfalom tetejére, hogy a tengerre nézhessen. Erik a sok uszó

jéghegytől nem láthatott semmit. Ezalatt Hersebom újra megtöltötte a puskáját s kilötte a levegőbe. Csaknem nyomban reá újra ágyúdörgés hallatszott.

Erik nyugat felől vékony füstoszlopot pillantott meg, s nemsokkal utóbb az egyik jéghegy mögül előtűnt az *Alaska*. Teljes gőzerővel sietett a jég-sziget északi része felé.

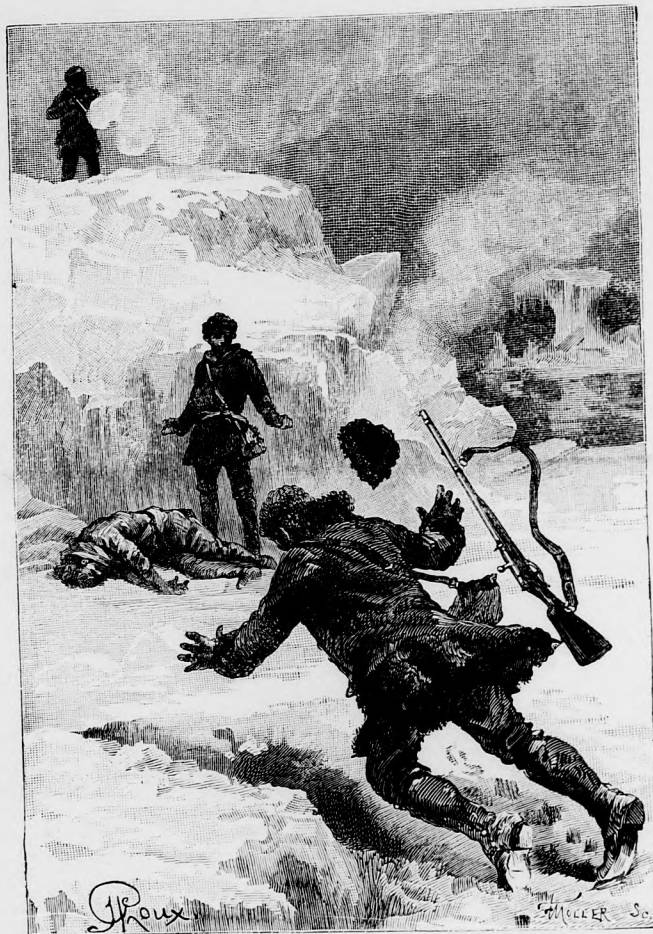
Erik és Hersebom egymás kebelére roskadtak, sirtak és nevettek örömben; zsebkendőiket, sapkáikat lengették a hajó felé, s minden módon jelt akartak adni barátaiknak.

Az *Alaska* a part közelében horgonyt vetett, egy csónaka part-hoz jött, s húsz perc múlva ők is a hajó fedélzetén voltak.

Szó ki nem mondhatja azt az örömet és boldogságot, melyel Schwaryen-crona doktor, Bredejord, Malárius és Ottó fogadták elveszettnek hitt barátaikat.

Mennyi elmesélni valójuk volt! Elmondták, hogy mekkora volt a hajón levőknek a kétségbeesése, mikor megtudták, hogy a jég-sziget az előfoktól elszakadt! Hogy kiáltották a neveiket, hogy igyekeztek nyomukra jutni. Másnap a tenger egészen szabad volt az *Alaska* körül; a parancsnokságot átvette Bosewitz, a másod

hajótiszt s nyomban kiadta a parancsot, hogy az úszó jég-sziget irányába haladjon az *Alaska*. Nagy veszélyes volt az út, mert számtalan úszó, rohanó jéghegy akadályozta az *Alaskát* előhaladásában, de a tenger árja segítségére jött, ragadta magával, s az ifjú kapitány által kitűnően fegyelmet legénység derekasan viselte magát. A szerencse is kedvezett nekik, mert kilencz óra tájban jelezték, hogy az úszó jég-szigetközélednek, aztán a két puskaropogás nyomra vezette a hajón levőket. gy kerülhetett csak vissza a hajóra a kapitány és Hersebom. (Folyt. köv.)

A GOLYÓ HOMLOKÁN TALÁLTA.

TINÓDI SEBESTYÉN HALÁLA.

Sebők, a lantos, a mint poroszkált
Eger felé fakóján,
Portyázó spáhik ütöttek rajta
Egy domb kapaszkodóján.
Irgalmas pórok félhalva lelték,
S bevitték durva kolyán.

«Magas part üsse udvarbirákat,
Üsse, a hol csak vannak;
Miért nem adnak magamnak jó bort,
Szénát, zabot lovamnak.
Lám úri rendek reám figyelnek,
Nagy beese van szavamnak.

TINÓDI SEBESTYÉN.

Rossz szalmaágyon hánykodik lázban,
Enyhet az éj se hoz rá;
Agyában árnyak zsirogva járnak,
El-élváltozva torzzá,
S verseket mormol s kezével mintha
Lantot pengetne hozzá:

«Jaj szegény ország, bús Magyarország
Van szörnyű siralomban.
Pogányoknak préda. Bolond keres csak
Galambot a solyomban . . .
Villámló kardok . . . Hej, mit akartok?
Nincs pénz a tarsolyomban . . .

«Én jó uramnak, Török Bálintnak
Vagyok lantos deákja;
Hőst, nála jobbat és bajnokabbat
Anya nem szült világra;
Sötétben fénylő szép csillagunk ő,
A daliak virága . . .

«Sirhatsz Fejérvár, Lajost, szegényt, már
Viszik nyugvó helyére.
Király a vajda, nevetnek rajta,
Száz kéz mutat feléje:
A koronája, nézd csak, hogy billeg,
Nem termett a fejére.

«Magyar magyarra mért törzs agyargva
A két király kegyéért?
Csókolja János király a szultán
Ruhájának szegélyét;
Dül a tatárhad . . . De várhatd, várhatd
Vendég király segélyét.

«Füst, láng csap égre, elsápad fénye
A félénk csillagoknak;
Rémes világgal, vérszínű lánggal
Égő falvak lobognak;
Halók hörgeése hallik s nyögése
Pányván hajtott raboknak!

«Hős volt, erős volt. Török Bálintot
Erő nem ejthet meg.
Most özvegy, árva siratja vesztét,
Meg ez az árva ének.
Csel törbe vitte. Magyar, ne higgy te,
Hitetlenek hitének.

Félre viszályunk! Mind harcra szálljunk,
Hazánkért halni készek.
Kopjára, kardra, csak rajta, rajta,
Végvári jó vitézek!
Itt a pogány ni, aprítani, vágni
Beh szörnyü kedvet érzek!» —

Sebők, a lantos, felszökken félig,
Vad lángtól átnyilalva,
Fakó szemével meredten bámúl
A holdsütötte falra;
De vére buggyan, egyet hörög még,
És hátra csuklik — halva.

Vargha Gyula.

A MAGYAR DIÁKNYELV.

Irtá Dobos Károly.

kotró: tisztogató egyén a cœtusban. (Debr.)
kothurnusban jár: a ki magáról nagyot képzel. (Z.-Egerszeg.)
könyv nélkül inni: nem pohárból, hanem üvegből inni. (Rszbt.)
köszörülni: koccintani. (Baja.)
krámi: sütőde. (Selm.)
kredenciális: szolga diák a tanároknál. (Vác.)
krepár: tanítóképezdebe járó. Selm. V. ö. krepieren s éhezdesz; az ár képzőre nézve lásd fentebb koskár. V. ö. Sz. Tszt. megkrepál.
krépi: u. a. Selm.
krispin: felöltő. Debr. téli kabát. (Rozsnyó.)
Krisztus kecskéje: zsidó. (Rszbt.)
krumpli: óra. (Ált.)
kudarc ne: hallgass! (Debr.)
kuferezes: pompás. (Rszbt.)
kukorékolni: beszélni. Pl. Ne kukorékolj! (Debr. Selm.)
kulcs: fordítás. (Eszterg.)
kulina: kályhalyuk a kívülől fűtő kályhánál. (Debr.) V. ö. lat. culina.

kullancs: olyan diák, a ki erővel azok társaságába tolakodik, a kik nem szívesen látják. (Szolnok.)
kurió: kihallgató. (Sopron.)
kutyahús: sült marha hús. (Temv. Szt. Imre intézet.)
kutya hajigáló: galuska leves. (Sz. Udvarhely.)
Labdajáték: Kifutó (befutó) hosszú méta; bábácska; molnárika; tüzoltó pakli vagy falbaveró; körbe róta vagy rojta; hosszú pakli stb. Diákjaink különösen szeretik a labdajátékokat, melyek közül szinte sok a «honi termék». A labdajátékok műszavainak is egész kis szótára van. Így például a kiütésnél *kapó ütés* az olyan, mellynél az ütő felett függélyesen repül föl a labda; *pász* olyan ütés, midőn a labda az ütő helyétől jobbra vagy balra kitér a játék kiszabott teréről; *zsinór* az olyan kapó ütés, midőn a labda a játszóhely hosszában a föld színével párhuzamosan, közepmagasságban, jó messzire, legalább a hely feléig repül. *Kutyapezérnek* hívják a körbe rötában azt a játékost, a ki a kört képező játékosokból egymaga marad utoljára. (Osváth László. S.A.-Ujhely.)
lakótárs: poloska. Pl. Van-e lakótársad? De mennyi! (Budapest.)
lamentálni: füllenteni. (Rszbt.)
langalló: hosszú diák, nyakigláb (Sz.-Fehérvár.)
lapítani: mikor a diák az előtte ülő háta mögé húzódik, hogy a tanár meg ne lássa s föl ne szólítsa. (Z. Egerszeg.)
lapítani: füllenteni. (Rszbt.)
lapos: ünnepi tészta. (Temv. Szt. Imre intézet.)
lapulni: l. lapítani. (Eszterg.)
lábás jószág: hitvány. (Debr.)
lányozni: udvarolni. (Baja.)
lebegő: forint (lengő). (Temv.)
lebernyeg: felöltő. (Debr.)
ledarál: szóról-szóra elmondja a leczkét. V. ö. darál. (Temesvár.)
lefejel: ha a sárkány nagy szélben fejjel lebukik. (Ált.)
legatio: (legáció) ünnepi követség, az idősebb diákok papolni mennek különböző kálvinista helyekre. (Debreczen.)
legelni: első éves erdészek növényteni gyakorlatot tartanak. (Selm.)
lekenni: a vizsgát letenni. (Selm.)
lekenni: a kártyázásnál valamit még jobbal elütni. (Selm.)
lencsés: azon pataki diákok neve, a kiket onnan hazulról küldött lencsével, babbal stb. élelmeznek.
lengő: forint papirban. V. ö. pengő. (Debr.)
lenézni: lelopni a gyakorlatot. (Selm.)
lenyezni magát: leinni magát. (Debr.)
lepereczezni: ad analog. lekenyerezni. (Z. Egerszeg.)
lepipálni valakit: (lefőzni) felülmúlni valamiben. (Ált.)
leszívja, leszopja magát: lerészegszik. (Debr.)
leverklizni: szóról-szóra elmondja a leczkét. (Temv.)
levesczipó: ha ebédet nem szabad enni, csak levest és kenyeret. (Temv.)
lezárni a részleteket: befejezni a beszédet. (Sz.-Fehérv.)

lépni egyet: egy pohár pálinkát v. bort inni. (Baja.)
lépés: egy pohár ital.
létra: a liter tréfás elnevezése. Pl. Igyunk egy létra bort. Igyunk egy létrabort. (Rszbt. Felvidék.)
lérum nuncium: az otthonról kapott «elemozsia» vagy «gázi». (Temv.)
libellus: egy könyvecske, melybe a községekben a legátusoknak begyűlt pénzösszeget írják be. (Debr.)
libertinus: előző évben még czivildiak — kispap, ellentétben a studenssel, a ki már előző évben is klerikus volt. (Kecskemét.)
lófejű: pedellus; Bpsten a lóvasút. (Selm. Bpest.)
lőgni: úszni az adósságban. (Debr. Rszbt.)
lóg egy deszkája: nincs ép esze. (Debr.)
lógós: az a diák, a kinek nincs párja, mikor párosan templomba mennek; vagy ha a minisztráns gyerekeknek nincs párja. (Eszterg.)
lógylkos: logikus, bölcsészettan hallgató. (Bpest.)
lókus: félrehely. (Bpest.)
lomolni: sietni. (Szolnok.)
longa méta: egyik labdajáték, melyet nálunk majdnem mindenütt játszanak. (Ált.)
longinus: hosszú vékony diák. (Ált.)
longissima: hosszúszerű pipa. (Debr.)
lópaszus: évvégi bizonyítvány. V. ö. marhapaszus, borjűlevél. (Besztercebánya.)
be|lőni: szekundázni. (Debr.)
luftolni: valakit névnapján elverni. (Temv.)
luftra huzni: elfenekelni. (Debr.)
luki vagy lukedli: (sintéres) labdajáték. (Temv. Szent-Imre intézet.)
lumpolok egy uj kalapot: veszek egy uj kalapot. (Selm.)
lungue: hosszú. (Torda, román határ.)
lustra: (bot), a bennlakáson, ha valaki vizsgaestén és reggel nincs benn. (Sz. Udvarh.)
lüttek neki: ha valakinek nem sikerül, a mibe belefogott. (Rszbt. Debr.)
maczerál: ingerel, piszkál, jól megfellelteta tanár. (Ált.)
macska: labdajáték. (Rszbt.)
macskanadrág: kollegiumi étel. (Debr. Jókai «Diákok regénye».)
mafi: cigarettá. (Sz.-Fehérvár.)
mafla: ostoba. (Tájszó is.)
magolni: értelem nélkül betanulni a leczkét. (Ált.)
magonc: a ki mindig úgy tanul, hogy nem érti. (Ált.)
majomkirály: (vagy marha) előtornász, vagy a ki olyat végez, a mit a másik nem bír. (Székes-Fehérvár.)
malacz: négyes, szekunda. (Ált.)
malaczlopó: a köpönyeg tréfás elnevezése a szélessége s bősége miatt, a hol egy malacz bátran elfér. (Debr. s Jókai «Diákok regénye».)
maléros: különös, furcsa. (Rszbt.)
málé, málészájú, mulyók: az ostoba különféle variatiói.
mámi vagy mami: leányképű diák. (Rszbt.)
manipulálni: pénzt kérni kölcsön. (Rszbt.)

manlicher: vagy (verndli), a klasszikusok magyar fordítása. (Sz.-Fehérvár.) V. ö. puska, füstös, bakter, futrazse stb.
maradni, ott maradni, bennmaradni: a kit büntetésből az iskolába zárnak. (Szolnok s ált.)
marci: kenyér. (Ált.)
marhalevél: (Székes-Fehérvár.) V. ö. marhapaszus. (bizonyítvány.)
marha: II. és III. éves. (Selm.) V. ö. kozák.
marhúl, nekimarhúl: nagyon hevesen nekikezd valami dolognak. (Szolnok.)
mariátor vagy málétátor: az első ütő a labdajátékoknál. (Sz.-Fehérvár.)
markában vinni a fenekét: a kit nagyon elvernek s nagyon fáj neki. (Debr.)
matura: nemcsak az érettségi, hanem az é. bizonyítvány is. (Ált.)
másodrend: szekunda. (Temv.)
mea culpa: paradicsom szósz. (Eszterg.)
medve: szekunda. (Eszterg.)
megabszentálni: valamelyik tál ételt megvonni büntetésből. (Eszterg.)
megbillentve lenni vagy bűzben lenni, a vizsga hónapjában uralkodó nyomott hangulatban lévő mondják. (Selm.)
megborotválni: megdorgálni pl. a kispapokat. (Eszterg.)
megbundázni vagy megpurgázni: a belépő fejére hirtelen kabátot dobni s istenesen elverni. A katonanyelvben megpokróczolni. (Selm.)
megdögönyöz: mikor megrakják az ipsét. (Debr. Tájszó is.)
meggatározni: a gyerekeket a padra fektetve megrakni. (Sz.-Fehérvár.)
meggyomroz: megver. (Baja.)
megjuhászkapcsolni: a nebulónak egytagújára verni s minden ütés után erősen belemarkolni az egytagújába. (Debr.)
megkefélni a pénztől: kifosztani a pénztét, elkéregetni tőle, vagy együtt ellumpolni. (Selm.)
megkefélni: szidni, verni. (Ált.)
megkergülni: megbolondulni. (Debr.)
mejlőni: a szöveget fordítással ellátni. (Esztergom.)
megpeccen: elmarad az előadásról. (Debr.)
megrakni: megnyerni valamit. (Rszbt.)
megspeccenti: ha valamelyik eklézsia név szerint kéri a diákokat. (Debr.)
megspecifikálja: ha valamelyik eklézsia név szerint kéri a legátust. (Debr.)
megstrappolni: (? német. trappen) elverni. (Kun-Félegyháza.)
megtalálta a zsák a maga foltját: ha valaki rosszul eligált.
megtestelni: elverni. (Debr.)
megverte a horpaszt: jól lakni. (S. A.-Ujhely.)
megvillanyozni: hátuljára ver. (Kun-Félegyháza.)
melegsik: fél a feleléstől V. ö. drukkol. (Torda.) (Folytatása következik.)

KÉPEK AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Nemzeti jellem az ókori építészetben.

A *Tanulók Lapja* számára írta Eszterházy Miklós gr.

Míg a kelet a szolgaság jármában nyög, a *hellén nemzet* minden téren megtöri a zsarnokság merev uralmát és felszabadítja egyszermind a művészetben is az eszmét és kifejezésre juttatja azt építészeti emlékein is. Minek bírálgnók törülhegyre a hellén építkezés örökérvényű alkotásait? Ez által csak fényét homályosítanók el. «Ott áll a tökéletesség magaslatán márvány temploma, a maga fenséges, nyugodt egyszerűségében, melyhez a többi nemzetek alkotásai, a legkülönbözőbb irányokból, lépcsők gyanánt vezetnek fel.» (Lübke.) A görög nép szabadságérzetét főképp szerencsés földrajzi helyzete alkotta meg. Az őt övező tenger, be-beszögellő öbleivel, a kies völgyekben bővelkedő hegyláncok, a többi népekkel való folytonos érintkezés szükségkép önálló, független gondolkodásmódot alkotott, mely aztán minden cselekvésében, alkotásában is kifejezésre jutott. Céljuk azonban nem a korlátlan szabadság elérése volt. Államaiknak ép úgy, mint művészetüknek meg voltak a maguk határozott szabályai, törvényei, melyeket áthágni mindenkor irtóztak. E szabályokon belül azonban teljes szabadságot élvezett az egyén.

Ezen klasszikus művészet örökül a hódító rómaiakra szállt. A római nemzeti jellem nagyban különbözik a görögökétől; innét magyarázható, hogy mestereiket soha el nem érték, művészeti tekintetben túl nem szárnyalták. A római nép első sorban praktikus, reális hajlandóságú. Világuralomra való hivatásának érzetében a nagyságot s örökkévalóságot iparkodik műveiben kifejezni. Míg mesterei, a görögök, a művészetet belső tartalmáért, a szépnek eszméje miatt kedvelték, s azt művészi érzékük sugalma alatt kultiválták, addig a rómaiak azt csupán külső szempontokból művelték, s vele nem annyira eszményi, mint gyakorlati célú törekedtek elérni. Érzékük az élet külső szükségleteire, az uralomra és birtokra irányult; ezen érzéküket, igaz, páratlan következetességgel és nagyszerűséggel valóstították meg; de a művészet terén izlésben, eredeti felfogásban fogyatékosak, s ezért külső hatások alá kerültek; eleinte etrusk, majd hellén hatás alá. Hivatásukat, létük feladatát tartják szem előtt minden cselekvésükben, alkotásukban. Hivatásuk, létük feladata pedig a világuralom, a népek leigázása. A büszke győzők a karddal meghódított nemzetek műveltségét, művészetét dia-

dalmuk emelésére, ékesbitésére használják. Külső alakját csodálják ugyan, de tartalmát, művészi értékét teljesen felfogni nem képesek. Inkább az általános életszükségletek törvényei szerint ítélik meg, gyakorlati szempontból vizsgálják, bírálják.

A görögök teljesen képzeleti, *eszményi* körben mozognak, folyton eszméről álmodoznak, istenekkel társalognak, és ezeket az eszményítés hatalmával megifjítják, új életre hívják; a rómaiak ellenben sokkal reálisabb gondolkozásuk, a *létező* világgal foglalkoznak; álmuk a való, a közérdek; képzelmük nem hagyja el a földet, hanem ezen marad, ezen keresi ideálját, s azt az állam jóllétében, nagyságában leli meg. De ezen ideáljukat nem állították fel pl. a spártaiak módjára, mint minden egyéni függetlenséget, szabadságot lenyűgöző zsarnokot; nem! az ő egységes, hatalmas állameszméjüknek nagyszerű érvénysülése mellett kifejezést nyert saját egyéni önállóság is. «Az állam leszállott az egyéniséghez, ez meg felemelkedett hozzá». Az egységes állameszme ezen összeegyeztetése a személy függetlenségével jellemüknek férfias, önérzetes erőt kölcsönöz, szemben a hellének művészi gyengédségével.

A rómaiak nemzeti jellemének, gondolkodásmódjának ezen iránya erőteljesen nyilvánul meg az építés terén. Itt megvalósíthatták gyakorlati törekvéseiket, kifejezést adhattak nagyságot kedvelő természetüknek.

A görögöktől nyert mintákat saját felfogásuk szerint alakították, másították meg. Míg a görög a nyugodt, majd vízszintes tetőzetet kedveli, a római gyakran alkalmazza a merészen ég felé törő íveket. A görögök mesterei az arányosság-
nak; optikai csalódásokkal oly hatást értek el épületeikkel, hogy meghódítók bámulatukat e mondásba öntötték: «Parvum videre, sentire magnum». A római ellenben a közvetlen és föltétlen nagyságot szereti, az alak realisztikus hatásával iparkodik győzni. Méretei, miként uralma, colossalisok. Míg a görög a formáknak tökéletességig vitt gyöngédségére törekszik, alkotása majd minden részében magasabb, művészi gondolatot testesít meg, építészetének eszményi célú tűz ki, addig a római inkább az egyetemes hatást tartja szem előtt, s építményei főcélját a formák tartósságában, megingathatlan szilárdságában, nagysága hatalmas erejében látja. Míg a görög mesterek az építészetet is művészi érzékükből ápolták, a római szemében ez politikai eszköz volt, világ-

uralmi nagyságát szimbolizáló tényező, mód, a melylyel hatalmának örök emléket állítson.

A büszke római meghódító győzedelmes légióival az egész előtte ismert világot, Britannia legszélső szigeteitől a Nilus utolsó kataraktájáig, Herkules oszlopaitól a zord Chersonesusig s e népeknek törvényeket szabott. Nem látta hivatását a szobrok alkotásában, hanem azon *teltek* elkövetésében, melyeket érzébe önthet. E feladat tudatában éneklí a rómaiak nagy nemzeti hőskölteményének költője:

Excudent alii spirantia mollius aera,
Cedo equidem, vivos ducent de marmore vultus,
Orabunt causas melius, caelique meatus
Describent radio et surgentia sidera dicent:
Tu regere imperio populos, Romane, memento,
Hae tibi erunt artes, pacique imponere morem,
Parcere subiectis et debellare superbos.

Dicsőítő érezed dolgozzanak mások,
Véssenek márványba emberi képmásot.
Mondják, hogy a hőroszt maga Ég vezette,
Zengjék, hogy sugártűz ragyogott felette:
Te csak arra ügyelj, én római népem,
Hogy országolj végig minden földi népen,
A te művészedet: hogy rendet tarts s békét,
Hogy segéld a gyöngét s megtörd a heveset.

HÚN-MONDÁK.

A *«Tanulók Lapja»* számára írta Gaal Mózes.

Buda halála.

Hogy a város állott, Buda új városa, s arany-marha árán gyűlt a Buda népe, azokból teltek ki, a kik Etelének haragosi voltak híréért, nevéért, ő nagy hatalmaért: bezzeg visszatére jó Buda királyba a hiú reménység. Már nagyok, erősnek tartá vala magát, el is dicsekedett asszonyának vele, már a mint ő szokta, jámbor Buda módra. Csak egy miatt aggott, aggoskodott mégis: az Isten kardjának büvös erejével nem veheti ő fel a mérközést. Pedig az a kard nincs oldalán Budának, hanem hát ott vagyon Etelénél, ő sem hordja azt magával, fegyveres házában függ a legszebb helyen aranyos hüvelyben. Hej, mert megbecsüli királyi gazdája Hadúr ajándékát.

No, a mint tűnődik ezen, s tételődik, Armány-e vagy Manó, csakhogy valami Rossz megszállja, sugalja neki rossz tanácsát:

— Buda, öreg Buda, nem véd meg tégedet Etelével szemben ez az éktelen nagy kőből rakott város; nem védhet meg tőle aranyon vásárolt hűsége húnoknak, mert az Isten kardja fejed felett függ és az Isten kardjának gazdája nem te vagy... De hátha az lennél?... Miért ne lehetnél?... Ki mondja azt, vaj ki, hogy nem *neked* szánta fellegettorlasztó, rettenetes Hadúr, húnok nagy istene?... Bendeguz fia vagy te is, mint Etele, rosszabb sem vagy nála, idősebb király

vagy. Ha az a kard volna a te oldaladon, kapnád a mint kapod, el is lopatnád, csak kezdedbe légyen: vége Etelének, szembe veled szállni vajjon lesz-e lelke?... Szerezd meg a kardot, orozd el a kardot, vagyon a húnok közt ólalkodó tolvaj; arannyal-ezüsttel megfizeted érte... Lopasd el a kardot és nem fogsz remegni senkitől e földön.

ARCZVAL ELÉ BUKOIT.

Gonosz volt a tanács, akárki sugallta, s lám Buda, a jámbor, elvakultan mégis hallgatott reája. Mert a félelemnek, mely a halandóra reaszáll, határa, mértéke nincs, szemét hályog elborítja, kés élével játszik, botorul cselekszik.

Buda is rabja volt szörnyü félelemnek, meg sem is fontolta, mi lehet a vége Isten kardja bü-nös ellopásának.

Kósza, tolvajesordavezetőjét hívta fel Buda-városba késő, éji órán. Bitangul kószáló, ölé,

rabló népnek feje volt Kanyaró, baromi vadember, kinek e világon éketlen gasságban soha nem volt párja.

Ezt hívta magához titkos éji órán a húnok királya. Igért neki kincset töméntelen, hogyha Etellakra loppal el belopózkodik, Etele fegyveres házába besurran, Isten kardját szegről ottan leakasztja s elhozza Budára, húnok öregebbik királya számára.

Kanyaró ráállott, hogyne állott volna, hiszen saját apját, szülő édes anyját egy marék aranyért bizony-bizonyomra ketté vágta volna. Olyan istentelen lator egy nemzet volt.

Mint tette, hogy tette, elég az hozzája, hogy másodnap éjjel Buda kezében volt Hadak Istenének csodairással telt rettenetes kardja. Hogy kezébe vette Budavárosának ura ezt a kardot, reszketett a keze köves markolatán, szive is reszketett, de örült jó Buda, el is bizakodott oktalan elmével:

— Enyim a kard mostan, jövel Etele, jövel Gyávanak itéltes jó Buda bátyádat, hősnek látod eztán, csak jövel, ha bizod magad erejéhez.

Így elbizakodott botor elméjében húnok öregebbik királya, mikoron kezébe került a Hadúr-küldötte kard.

Hát Etele hol járt, merre kalandozott húnok seregével, mialatt e dolgok folytak Húnorszá-gban?

Azt is hadd halljátok, szerte-sorba vészem, apróra elmondom, reám hallgassatok.

Nagy országot bejárt, nem egyet, de hányat, városokat feldúlt, leigázott büszke népeket, s halomba rakák le harcz keserű sarezát, drága arany-marhat, ritka ajándékit császárnak, királynak.

Büszke volt a hún nép egy ilyen királyra, veté szemét bizakodóan a négy világtáznak mindenik sarkára, mert mi betelendő, betelik maholnap: Etele nevével ijed meg a világ, Etele sarkának alatta nyög a föld.

Egyszer csak jön a hír Húnországból, mondják:

— Buda király készül, egyet gondolt lám és követ halmoz köre, várost épített, hol város állott hajdan, a Duna jobb partján.

Újra jön a hír, más, lovas ember hozta:

— Jere haza, király, készül Buda szörnyen. Se-reget gyűjt buzgón, kincses kamaráit őríti serényen. Ellened a kardját feni-fenegeti, mire hazazár, ellenségül látod.

Húnok ifjabbik királya, Etele, mosolygott e hiren, nem vette komolyba. Csacska szó az ilyen, Buda effélére mérthogy vetemednék?

Harmadszor is hír jön, Hódikó küld embert, tájtékzó paripán szaguld a nemes hún, kit a királyné küld Etellához. Halld csak!

— Uram, hős Etele, tolvaj megrabolta fegyveres házádat. Betört éji órán, Isten kardját szegről ottan leakasztá s elvitte Budának!

A mikor ezt hallja Etele, elkékül, fakósárgára vált aztán ábrázata. Szemöldöke rándul, homlokán a harag fergetege dül át, s reszket indulattól iszonyú nagy teste.

— Adóját a császár, mit szabtam, megadja, kezeseket küldjön, békeséget hagyok. Fel lóra vitéztek, haza indulunk ma, ebben az órában, igazságot látni, bűnöst megbüntetni.

Parancsolá Etele, a húnok királya.

Hamar fogantja lett az ő szavának, hosszú sorban hazavágtattak a húnok, hadizsákmányt, fölöst czipelve magukkal. Nem jár üres kézzel nagy király, Etele.

Hogy hazaértek, azok az urak is, kik távollétében Buda mellé álltak, szívbem megremegtek, s jaj dehogy mutatták, miképpen változott meg az akaratjuk.

És szólott Etele az egyik hívéhez:

— Erediv szolgám nyomban Budavárosába, mondd Etele küldött, Húnország királya nagy-kemény parancsal. E parancs így hangzik: Városod falait holnapra lerontsd, Isten kardját, Buda, te magad elhozzad, jobbagy-alázattal bánd meg, a mit tettél, úgy nem tart haragot szívében Etele eztán sem irántad. Ezt mondd neki szolgám.

Büszke üzenetét megvitte a szolga Budavárosába, el is mondta ottan kevélyen és bátran, a hogy az már illet Etele hívéhez.

Mit felelt rá Buda, szeretnétek tudni?

Buda ezt felelte:

— Kapum ki nem nyitom, falam le nem romtom, Isten kardja enyém, vegye el, ha tudja. Ám büne-bánva ha eljön udvarlani, pártos ő mivoltát fogadom kegyembe.

Hüledezve hallá a követ e szöveget, föl nem érte észszel, hogy mi szállt Budába, mi lelte, hogy ilyen fenyjen szól Etellához, a nagyhoz, erőshöz.

Pedig ezt izente szöröl-szóra, ezt ő.

Elmondta urának Buda üzenetjét, ki a szomszéd bérczre szállott seregével s úgy nézett bátyjának kövekből rakott nagy új városára, mint a kőszáli sas néz a völgy ölben legelő báránnyra.

Végezett a követ rövid üzenettel.

Etele kardot fog, egyéb fegyver nem kell, s mint a rohanó szél iramlík a völgynek, előbb le a völgynek, aztán a városnak. Esze megbomlott-e, hogy így támad rája? Hiszen ha a világ első hőse is, de köfal ellenében, egy egész sereggel nem állja meg harczát.

Iszonyatos harag torzítja el arcát. E haragos arcznak mindenik vonása Buda halálának ítéletmondása: nincs azon kegyelem, Ármány tüze villog szénsötét szemében, Ármány szavát hallja, a gonoszra bűjtőt:

— Ő akarta, vesszen! Atyafi vér drága, no hát legyen olesó, ő akarta, úgy lesz.

Hadúr is látta ezt fenn a magas égbem, arczára ült árnyék, köny gyült a szemébe, szánakozva szólott:

— A mi betelendő, annak ninesen gátja; testvért öl a testvér és a kiomló vér megtermi gyümölcsét; s a gyümölese átok, népet sújtó átok.

Im, de már Etele Buda kapujánál. Mennydörgés nem zúg úgy, a mint ő kiáltja:

— Kaput nyiss előttem, Etele parancsol!

Vaspántú gerenda, mintha csak magától retesz-ből kifordul, s nyitva az út . . . nyitva.

Kezet vetni reá ki tudna, ki merne? Csak annak a húnok, kőbálványként ottan, csak nézik ijedten. Eleven haragja az élő Istennek nem iszonytatöbb az Etele arczánál.

Megretten ez arcztól Buda király, reszket Isten kardját tartó keze hún- királynak, nagyot döbben szive, s valami azt súgja: ezt a harczot Buda utolsóának véljed; ezután örök éj borúl szemeidre. Szó eztán nem hallik, húnok szemébe gyül, mi bennök megmaradt, a rebegő élet.

A mint szembe állt ott Bendeguz két fia, a mint összecaptak: haj, minő pillanat, milyen rémes volt az.

Buda Isten kardját tartá reménységnek; ha az nem völdi meg, nincs földi hatalom más, a mi megvédje. Csak hogy az Isten-kard a Buda kezében aczell vala csupán, mint ezernyi másé húnok vítezi közt. Nem volt neki szánva, búvös erejének rá nem volt hatása.

Harczolt Buda hősén, hiszen hajdanában nem is megvetendő volt a vitézsége. Kétszer összecaptak haragos erővel, tartotta magát még Buda király ekkor, hanem harmadikszor a mint összemérték az élet fonalát elmetesző szabályakat, Etele kiverte Buda kezéből a hatalmavesztett, Hadúr adta kardot.

Ettől, a mi volt is, oda lett Budának minden bátorsága, halálos ijedség elfogta a szívét, futni akart, futni bizonyos haláltól, megfordult s e perczben Etele kardjának aczell hegye beszűrt välla közepébe és a mellen jött ki.

Arczsal elé bukott, egy árva ígéske sem jött ki a száján, örökre elnémult.

Állott Etele is, mintegy megdermedten, szívében a vér is megfagyott e perczben, mert hogy mit cselekvék, felfogta a súlyát testvérgyilkosságnak.

Mikor nagysókára visszatért nyugalma, csak akkor nyitá meg ajkait e szökre:

— Húnok, nem gyilkosságot, a mit én tettem, büne büntetését kiszabtam Budának; nagy volt az ő büne, nagy a büntetése, Hadúr ítéletjét nyugodtan bevárom.

Ez alatt pedigen a kőpalotából, mely Budának épült, omló szöghájával, halálos bánattal rohant elő Gyöngyvér, özvegye Budának. Arczsal reáborult hült testü urára, s átkok átkát zúgta, de nem Etellére, hanem asszonyára; előbb Hódikóra, aztután fiára és legeslegvégül Etellére zúgta.

Ez volt a nagy átok:

— Verjen meg az Isten, te kevély királyné, gyermekedben verjen Hadúr keze téged. Felneveld nagy kinnal, lásd nyomorult vesztét, s testvérgyilkos urad irmagja kivesszen.

Gyöngyvér sötét átkát nagy Etele hallá. Úgy érezte, mintha Gyöngyvér minden szava egy-egy kigyó lenne, epesárrá a vér ily kigyómarástól változik, úgy rémlék.

Véges emberi ész titkát a jövőnek be hiába kémlí . . . A mit Hadúr elfed idők fátyolával, turul szemü jós is csak sejtí, nem tudja.

Úrrá lett Etele, egyedüli úrrá, Isten kardját ismét derekára füzte, *isten ostorának, világ pörölyének* úrmagát érezvén. De az a vér, a mely Buda vállán száradt, íjeszteni följár, azt Etele látja . . . Hadúr igazságos, Hadúr sem felejtí. Ez a vér beszél még, s a mit kér: a boszu.

KEDVES OLVASÓINK!

Évfolyamunk második felének küszöbén tihozzátok intézzük szavunkat.

Azt véljük, e két negyedév alatt vérré válhatott bennetek a meggyőződés, hogy: ha ifjúsági lap érdemes a pártolásra, *a Tanulók Lapja az!*

Áll-e valaha folyóirat közelebb a szívetekhez, azonosította-e magát veletek úgy, mint *a Tanulók Lapja?*

Oly czéllal érkezett-e hozzátok vasárnaponkint, hogy merőben néhány percz szórakozást nyújtson? Nem! Mint szív szerint való jóbarát, mint tartós hatású tanácsadó köszöntött be hozzátok: gyönyörködtette és tanulságot adva, irányokat jelölve és gondolatokat ébresztve!

Büszkén és bátran elmondhatjuk, hogy oly tartalmat és kiállítását, mint *a Tanulók Lapja*, alig produkált még ifjúsági lap Magyarországon! A kiadó *Franklin-Társulat* hírneve egymagában is kezeskedik e mellett. «Czéhbeli» emberek és a timagatok elismerő, ránk nézve hízelgő kijelentései hirdetik ezt.

Most, a második félév kezdetén arra kérünk benneteket: karoljátok föl lapotokat továbbat is szeretettel és lelkesedéssel! *Mutogassatok, ismeréssétek ott, a hol talán még nem ismerik, hangsúlyozzatok, hogy ez a magyar ifjúság igazi orgánuma és egyetlen számottevő lapja! Tohorzátok új előfizetőket:* buzgalmatokért anyagilag jutalmaz benneteket a kiadóhivatal és erkölcsileg a szerkesztőség, mely a fokozódó pártolási hatása alatt mindent elkövet, hogy a lap színvonalát emelje.

A második félév méltó lesz az elsőhöz! Válogatottnál válogatottabb olvasmányok várják a közlés sorát. A véget érő *Cynthia* hajótöröttjét új regény követi, ugyancsak *Verne* Gyulának csodás tollából. Címe ennek

A jég-sphinx,

Verne-nek legújabb munkája, mely magyar nyelven *a Tanulók Lapjában* lát először napvilágot.

Kellemes meglepetésül fog szolgálni az ifjúságnak egy másik cikksorozatunk:

A magyar diák természetrajza,

mely a humor derűs fényében, fölöttébb szellemes módon ismerteti azt az érdekes teremtményt, melynek neve: *diák*. A képeket *Góró* Lajos rajzolta hozzá.

Folytatjuk *Gaál* Mózes költői hún-magyar mondait, melyeket *Gyulay* László illusztrált. E mellett kisebb elbeszélések, eszthetikai és természettudományi fejtegetések nagy bőséggel fognak megjelenni a nyár folyamán. Legközelebbi számaink egyikében új

irodalmi pályázat

hirdetünk előfizetőink részére, becses könyvjutalmak, kal. Ismételve kérünk benneteket, kedves olvasóink-karoljátok föl és terjeszsetek *a Tanulók Lapját!* Ára — a negyedévi 1 firt 20 kr. — valóban oly olesóra van szabva, hogy a legszegényebb ifjú is megrendelheti *a Franklin-Társulatnál*.

Az előfizetés megújításánál sziveskedjenek olvasóink czímszalagjukból, mely alatt a lapot kapják, egyet a posta-utalvány szelvény hátulsó lapjára fölragasztani és így küldeni be kiadónatalunknak. Együttal kérjük azokat, a kik a *szünidőben* tartózkodási helyüket megváltoztatják, értesítsék erről a kiadónatalunkat. A szerkesztőségbe küldött értesítéseket nem veszszük figyelembe. *A Tanulók Lapja szerkesztősége.*

IRODALOM.

A **Nyelvőr** júniusi füzétét **Petz Gedeon** német jövevényező-fejtegetési nyitják meg; különösen kellemes ezek közt a *milling* fejtegetése. **Tolnai Vilmos** az időmértékes és hangsúlyos verselésre vonatkozó észrevételeket tesz meg. **Ekker Szenté** pedig folytatja alapos tanulmányát Gyöngyösi István nyelvéről. **Balassa József** nagyérdeklű cikkben serkent a nyelvjárások tanulmányára, elmondogatván a gyűjtőknek, mit és hogyan kell megfigyelni és följegyezni. A mi nagy diákjaink bátran vállalkozhatnak illető munkára, ha vakációra hazakerülnek szülőföldjükhöz a nép közé. **Gyulai Agost** és **Bartha József** a népies szólamok peres ügyében írnak, melyet Radó Antal idézett föl, megtámadva a népieskedés túltengését. **Kalmár Elek** az új nagy Pázmány-kiadást bírálja nyelvi szempontból. A magyarázó és helyreigazító rovataban érdekesek **Asbóth Oszkár** közlései a *huja* szóról, **Joannovics György** a tárgyias és tárgyatlan ragozásról. Különösen eleven és temperamentumos az «idegen csemeték, fattyuhajtások» rovata, ide írtak: Szó (Szünóra), Joannovics («tisztelet cím!» hibás szórend), Gyulai Agost (A magyartalanságok hódító hatása), Alles (A Nyelvőr nyelvőre), G. (pardon és engedelem). A népnyelvanyag anyagát gazdagítják: **Somssich Sándor** baranyavideki nyelvújításokkal; **Walden Lajos** tolna-ozorai szólamokkal és **Bartók Jenő** egy szathmármegyei népmesével.

VEGYESEK.

Helyreigazítás. Mult számunk «Fejtörő» rovatában a történelmi kérdés megfejtésül helytelenül volt *«Bakócz Tamás»* feltüntetve a helyes *«Balbi Jeromos»* helyett. Hogy tolleszamlás okozta a tévedést, mutatja az is, hogy a megfejtők rovatában a «Balbi Jeromos»-t írók nevei be voltak véve.

Krónika.

- június 2. 1822. Csengery Antal író szül.
- « 4. 1735. Kivégezték Szoláresik és Óz hazafiakat.
  - « 5. 1446. Hunyady Jánost kormányzóvá választják.
  - « 8. 1867. I. Ferenc József megkoronázása.
  - « 11. 1878. Fogarassy János nyelvész +
  - « 12. 1864. Dembinszky Henrik honvédtáborn.+
  - « 13. 1846. Horvát István +
  - « 15. 1829. Szász Károly szül.
  - « 1893. Erkel Ferenc +
  - « 17. 1804. Szemere Miklós költő szül.
  - « 18. 1849. A Magyarország határát átlépték az oroszok.
  - « 20. 1814. Kemény Zsigmond báró szül.
  - « 21. 1820. Hunfalvy János geográfus szül.
  - « 24. 1336. Capistran János szül.
  - « 25. 1741. Mária Terézia megkoronázása.
  - « 27. 1856. Beöthy László +
  - « 28. 1884. Táncsics Mihály +

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Dr. Horváth Cyrill egyetemi magántanár, a jeles irodalomtörténész, a ki lapunknak régi kedves munkatársa, a fővárosi ev. ref. egyháztanács a budapesti református főgimnáziumnál megüresedett magyar és latin nyelvi és irodalmi tanszékre egyhangulag rendes tanárrá választotta meg.

A kecskeméti évszázó. A kecskeméti állami főreáliskola 1898. évi június hó 7-ikén d. u. 5 órakor az intézet udvarán megtartott évszázó hangversenyének műsora a következő volt: 1. Roth, nyitány; előadta az iskolai zenekar. 2. Népdaleyveleg; előadta az iskolai énekar. 3. Endrődy Sándor, «A keltő óra»; szavalta Acsay Ferencz V. o. t. 4. Hubai J., Cremonai hegedűséből; előadta a zenekar. 5. «Menekültek sőhaja»; énekelte az énekar. 6. Gyulai Pál, «Pókainé»; szavalta Gál Miksa VII. o. t. 7. Huber K., «Nemzeti zászló»; előadta az énekar. 8. Pályázatok eredményének kihirdetése. 9. Zsaskovszky, Zenekép; játszott az iskolai zenekar. Az iskola-ünnepélyen nagy közönség vett részt. — *A kecskeméti róm. kath. főgimnázium ifjúsága* június hó 8-án, a koronázás évfordulója alkalmából ének, zene és szavalattal egybekötött fényesen sikerült iskolai ünnepélyt rendezett. A díszes és nagyszámú közönség méltán és sokat tapsolt a változatos műsor egyes számainak, melyeknek első pontja Ebel Nyitány-ával kezdődött. Élénk tetzésben részesült a kis Bereváts Jenő I. o. t. temperamentumos szavalata a «magyar nyelvőről», nem különben Szakál Jenő VII. o. t. «koronázási szózat» előadása is. Hegedűs Ferencz VII. o. t. Gaál Mózes «Loco» című monológiát adta elő értelmesen s erős komikai színezettel, míg Nyúl Pál V. o. t. nagy színesi páthosszal szavalta Váradi Antal «Legendáiból» a «Tamu»-t. A műsor legszebb pontjai Szendy Árpád orsz. kir. zeneakadémiai tanár «Románca» (Gyere haza édes anyám) és Szentgály Gyula «Király dal»-a (Kovács Antal tanár szövegére) voltak, mindkettő ének- és zenekarral, gyönyörű hangszínezéssel s precizitással előadva, nagy hatást keltettek. Ezek után a pályázatok eredményének kihirdetése következett. Érdekes és egyszersmind szomorú jelenség, hogy a kitűzött díjakat mind növendékpapok vitték el világi ifjaink elől. Még Dr. Tóth György intézeti igazgató lendülettel beszédében méltatta a nagy nap jelentőségét, király, haza iránti szeretetre és vallásosságra kérve kedves növendékeit. A műsor záró pontja Becker «Rajta» című indulója volt.

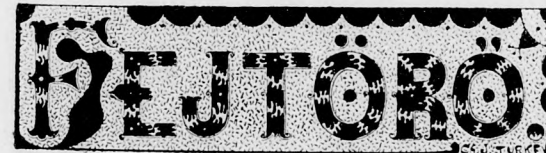
A fehértemplomi főgimnázium önképzőköre f. hó 10-én tartotta zárógyűlését. A titkári kimutatás szerint 57 mű érkezett be, ezek közül elfogadtak 25-öt egyszerűen dícsérlettel és 3-at jutalommal. A 10 frtos szorgalmi díjt Schrantz István VII. o. t.; az 5 frtos jutalmi díjt pedig Scháb Mátvás VIII. o. t. és Bosnyák Zsigmond VII. o. t. nyerték el. A szavalási jutalmat Hammer Károly VIII. o. t. nyerte el. A versenyszavatra öt tanuló jelentkezett, u. m. Illanics Emil VII. o. t., Gruics Vladimír és Iszkurulev Dénes VI. o. tanulók, továbbá Gál Jenő és Pascu Győző V. o. tanulók. Azonban valamennyi oly kitűnően szavalt, hogy lehetetlen volt eldönteni, ki érdemli meg a jutalmat. Végre szavazás útján mind az ötöt 2—2 frttal jutalmazták meg.

A kúnfélegyházi főgimnázium június hó 11-én rendezett tavaszi mulatságát a torna- és énekvizsgálattal kapcsolatosan kisebbszertű versenyt rendezett, hogy — mivel az ezidei kerületi tornaversenyen különböző akadály miatt nem jelenhetett meg, — az ifjúság ambícióját ezáltal is növelje. Első díjat nyer-

tek: Boér Gyula, Keckés Kálmán, Lantos István és Petry Vince főgimn. tanulók. Ezután az ifjúság összevágó rend- és szabadgyakorlatok és változatos tornajátékok bemutatásával mulattatta a nagyszámú egybegyűlt közönséget. Este (more patrio) kivilágos kivirradtgi tartó táncmulatság következett a szabad ég alatt. — Mint értesülünk, ugyancsak a *főlegyházi főgimnázium* ifjúsága a tanári kar vezetése mellett július hó elején tanulmányutai tervez a délvidékre. A pompás utazás tulajdonképen Budapesten fogja elejét venni, a honnan az utat a kirándulók egész a Vaskapuig a Dumán teszik meg; ezután bejárják szép hazánknak a természettől dúsán megáldott délvidékét, több olyan helyre egyetemen, melyekhez történetünknek hol dícsőséges, hol gyászos emlékei fűződnek.

Tornaünnepély tartott június hó 12-én a *nagy-szombati* érseki főgimnázium. A katonai rendgyakorlatok után magasgrásban vetélkedett. két-két osztályonként, az ifjúság. Elsők lettek: Koselka B. I., Jancsó Pál III., Visnovszky Rezső V., Szilberleutner G. VI. osztályú tanulók. A súlydobásnál Csenkey Ferencz V. osztálybeli nyerte meg az első díjat, a lóugrásban Macsáy F. VII. osztályú tanuló győzött, míg a nyújtóval való szabadgyakorlatoknál Perli G. VII. osztálybeli tűnt ki leginkább. Végezetül Schlick István igazgató búcsúzó beszédet mondott.

Tornaviadal. A soproni kerületi tornaverseny elmaradása miatt a szombathelyi kir. kath. főgimnázium nagy érdeklődés mellett f. hó 12-én intézeti tornaversenyt tartott. A közös szabadgyakorlatok és osztályok szerint való szertornázás és játékok után következtek a versenyek, melyeknek győztesei a következők: A felső osztályok 150 méteres síkfutásversenyében első Horváth Mihály VIII. o. t.; második Tőke Károly VII. o. t. A III. és IV. osztályok 100 méteres versenyében első Hollendonner Ferencz IV. o. t.; második Fándl János IV. o. t. Az alsó két osztályban első Dancs Károly I. o. t.; második Szabó Kálmán II. o. t. 2. Magasgrás deszkáról. A VII. és VIII. osztályból első Bossányi László VIII. o. t. (165 cm.); második Csupor Jenő VII. o. t. Az V. és VI. osztályból első Pissinger Károly V. o. t. (165 cm.); második Molnár József VI. o. t. 3. Messzeugrás deszkáról. A két felső osztályból első Horváth Gyula VII. o. t. (6 m. 5 cm.) második Részler Károly VII. o. t. Az V. VI. osztályból első Petz J. VI. o. t. (55 m.); második Filácz M. V. o. t. A rudmagasgrásnál Blach Ferencz VI. o. t. győzött; második Ruisz E. VIII. o. t. A súlydobásnál a 8 kilogrammos nehezéket legmesszebb vetette Horváth Gyula VII. o. t. (75—63 m.); második Wachter Miklós VIII. o. t. Majd a «Szózat» eléneklése és a díjak kiosztása után a verseny véget ért. (W. S.)

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Egy 32 lapból álló kártya-esomó úgy rakandó össze, hogy a felső lap alulra téve VII, egy lap ismét alul téve VIII. következzenek s így tovább az ászig; az ász után egyet alul téve ismét VII. jöjjön s így folytatva mindaddig, míg a kártya-esomó a kézből el nem fog. Hogyan kell a kártya-esomót összerakni?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon hegységnek, amely a Polhorai hágótól az Arva forrásáig, sőt azon túl a Dunajeczig húzódik? Dél felől a Neumarkti térség választja el a Magas-Tátrától.

Történelmi kérdés:

Melyik khán tört 1240-ben félmilliónyi mongol serg élén Európába? Oroszországot elpusztította s hazánkban is pusztított. 1242-ben Oktai haláláról értesülve, visszatért Aziába.

Természetrjai kérdés:

Mi a neve azon állatnak, amelynek színe igen változó; van fehér, fekete, rozsdabarna, fehérpoltos, sötétbarna, okkersárga és róka-vörös; farkának alsó oldala szőrös; fülei hosszúak, hegyesek, hosszú nyakát egyesenesen felfelé tartva hordja; lábujjai elváltak; szőre hosszú, gyapjas. Melyik családba tartozik? Megfejtési határidő július 2.

A 24. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 152 férfi, 76 nő és 38 gyermek volt a társaságban. *Földrajzi kérdés:* Avas hegység; legmagasabb csúcsa a Viski-kő. *Történelmi kérdés:* Ancus Martius. *Természetrjai kérdés:* Csergalagonya. *Vegyztani kérdés:* Alizarin (búzépiros).

Helgessen fejtették meg: Tchetti Károly, Ladomérszky Adolf, Wollner Ernő, Szeremley Császár Lóránd, Buzáth Jenő, Berger Mór, Grün József, Nikolényi István, Tománóczy József, Bergfest Árpád, Szeremley Lajos, Csáthy Dezső, Halphen Jenő, Blumenschein H., Schmid Károly, Horovitz Alfréd, Hirschler Károly, Venetianer Frigyes, Böhm Gyula, Lányi János, Kertész János, Preil Gyula, Dada András, Farnasy Antal, Böröztfly Kálmán, Hübnér János, Oszvaldik Gyula, Török Andor, Péter Károly, Fromm János, Kirchnopf Ervin, Reisz Lipót, Szécský Dezső, Kutlik Félix, Süle Antal, Kis Kós László, Havas Gyula, Halmi Gyula, Roth Tamás, Denk Gusztáv, Osztrovsky József, Kurcz Ede, Feigler Othmár, Giezey Lajos, Grimm Aladár, Havas Kornél, Köhgyi Andor, Fortvingler Sándor, Sebők Dezső *Lichtenstern Béla.*

A kitűzött könyvjutalmat, Vachott Sándorné «Szün-örök» című könyvét *Lichtenstern Béla*, Üllői út 70. II. em. nyerte el.

SZERKESZTŐI TELEFON.

B. J. «A magyar dráma fejlődésének története Szigetligetiig». Szép készültséggel megírt tanulmány, kár, hogy nagyon iskolás hangú. Próbálkozzék meg poétikai fejtegetésekkel. — **B. A.** Habár nem vagyok annyira képes, hogy a híres írókéhez hasonló művet írjak, mégis bátorodom m. t. szerkesztő úr elé lépni apró elbeszéléseimmel. Mely szerénység! Csodálatos egyébként, hogy ön — kinek ortografiája infámis rossz — egész csinosan stilizál. — **T. P.** Arad. I. Ha önnek valami cserélni valója van, írja meg, közzéteszszük. 2. Fizikai kísérletek jönnek a nyár folyamán. 3. A «Cynthia hajótöröttje» könyvalakban is meg fog jelenni, árát azonban ez idő szerint még nem tudjuk. — Dobos Károly úr köszönettel fogadja diákszólamait, melyeket hozzánk beküldhet. — **H. B.** Nagykanizsa. «A magyar vértanúk» tagadhatatlanul erővel teljesen van megírva, mindazonáltal nekünk nem tetszik a költemény hangja. Mérges kifakadások, agyarkodások mindig ártnak a költemény szépségének: az erkölcsi erő a fenkölts nyugalomban, a tárgyon való felülemelkedésben rejlik. Ez Vörösmarty, Arany és Tompa nagyságának a titka. — **R. S.** Vác. Tudósítását várjuk. — **W. E.** Nagykanizsa. Ugy látszik, az ön lapját a derék levélhordó gyermekei olvasni ebből; ez lehet a késés oka. Kivételesen intézkedtünk. — **Botond.** Budapestnek jelenleg 635,000 lakosa van. 1900-ra, reméljük, elérjük a hétszázezeret.

MAGÁNOLVASMÁNYOK,

MELYEKET A KÖZÉPISKOLÁK TANULÓINAK ISMERNIÖK KELL.

I. osztály.

Andersen meséi. (O. K. 147-149) 30 kr.
 Arany J.: Toldi. (Jelek írók tára 11) 80 kr.
 Békési: Görög-római és hún magyar mondák 1 frt.
 Czuczor: Mesék. 2 köt. (V. K. 11-12) 40 kr.
 Fortunatus és fiai (M. K.) 50 kr.
 Gaal: Csalavér róka (M. K.) 50 kr.
 — Csonos Szigfrid (V. K.) 20 kr.
 — Berni Detre (V. K.) 20 kr.
 Grimm-Gaal: Regék (Franklin-T.) 2 frt.
 Jókai: Magyar föld. 50 kr.
 Merényi: Sajó- és Tiszavölgyi népm. 2 frt.
 Robinson Crusoe. (V. K. 22-24) Kötve 80 kr.

II. osztály.

Amicis: A szív 2 frt 80 kr.
 Boros: Ujabb magyar költők. (V. K. 10) 20 kr.
 Cervantes: Don Quixote. (M. K.) 50 kr.
 Fényes: Szigetvár ostroma. (V. K. 20) 20 kr.
 Gaal M.: Robinson. Kötve 2 frt 40 kr.
 — Virág Palkó 1 frt 20 kr.
 Garay: Szent László. (M. R. 11-12) 1 frt 40 kr.
 Jó könyvek (valamennyi füzet)
 Jókai: Regék. (V. K. 25) 20 kr.
 Jósika: Hunyadi Mátyás. (T. K. 1) 40 kr.
 Merényi: Dunamelléki népmesék 2 frt.
 Mikszáth: Lovagvátrak 3 frt.
 Pálffy: Attila, Isten ostroma. (T. K. 15) 40 kr.
 St. Pierre: Pál és Virginia. (V. K. 25) 20 kr.
 Szalay: Tatárjárás. (V. K. 2) 20 kr.

III. osztály.

Áldor I.: Columbus (T. K. 21) 40 kr.
 Cox: Görög regék. Kötve 3 frt 50 kr.
 Gaal: Kard és lant hőse. Kötve 2 frt.
 — Benyovszky Móricz élete (V. K.) 20 kr.
 — Rontó Pál. (V. K. 18) 20 kr.
 Hevesi: Jelki András kalandjai 2 frt 40 kr.
 Jakab Ö.: Két impostor. Kötve 2 frt.
 Jókai: Kis Deameron. Kötve 2 frt.
 — A magyar nép éleze 80 kr.
 — A nagy-enyedi két fűzfa stb. 40 kr.
 — Népvilág 80 kr.
 — A m. nemzet tört. Három kötet 6 frt.
 Jósika: Regénygyöngyök. (Kis nemz. M. 4) 50 kr.
 Kisfaludy K.: Pártütők. (O. K. 388-89) 20 kr.
 Petőfi: János vitéz (Badics II.) 90 kr.
 Szász: Salamon 1 frt 20 kr.
 Tört. Kvtár: 15, 18, 31, 80, 24, 76, 62, 68, 38, 14, 1, 67

IV. osztály.

Czímer: Művelődéstört. 1 frt 40 kr.
 Czuczor:
 Fáy: Mesék. (Kis nemz. Muz. 25-26) 1 frt.
 Fazekas: Ludas Matyi. (O. K.) 10 kr.
 Fraknoi: II. Lajos (O. K.) 20 kr.
 Plosvay: Tholdi (O. K.) 20 kr.

Jókai: Dekameron. 6 kötet 4 frt 80 kr.
 — Válogatott beszélei (Muz. 15. 16) 1 frt.
 — Sonkoly Gergely 40 kr.
 Jósika: Elbeszélések. (V. K. 29) 20 kr.
 Kisfaludy S.: Regék. (V. K. 1, 19) 40 kr.
 Lamb: Shakespere-mesék 2 frt.
 Laurie: Deák élet Angolországban 1 frt 80 kr.
 Mantegazza: Munka öröme 2 frt 40 kr.
 Simons: A római éskorból (Muz.) 50 kr.
 Tompa: Népregek (Össz. költ.) 2 frt.
 Tört. Kvtár: 47, 60, 50, 51, 65, 49, 48, 71, 53, 5, 39, 10, 26, 37, 6, 35 à 40 kr.
 Vértesy A. Julius Caesar.: (T. K. 26) 40 kr.

V. osztály.

Arany: Toldi estéje 40 kr.
 Gaal: A peleskei nótárius 40 kr.
 Goldsmith: A vétkiesi lelkész (V. K.) 40 kr.
 Gyulai: Egy régi udvarház utolsó gazdája 1 frt 40 kr.
 — Szilágyi és Hajmási. (O. K. 390) 10 kr.
 Hoffmannsegg: Egy utazás (O. K.) 30 kr.
 Jókai: Az új földesúr. 1 frt 60 kr.
 Kisfaludy K.: Vig elbeszélések (V. K.) 20 kr.
 Kölcsey: Parainesis stb. (O. K.) Kötve 60 kr.
 Pázmány: Kaleuz. (J. I.) 60 kr.
 Plutarchos: Eletrajzok 1 frt 60 kr.
 Petőfi: Lyrai költ. (Össz.) 1 frt 50 kr.
 Sebestyén: Az Árpádok 1 frt 50 kr.
 Theophrastus jellemrajzai (O. K.) 20 kr.
 Tompa: Lyrai költ. (Össz. k. népk.) 2 frt.
 Varga: Magyarok tört. 7 frt.
 Tört. Kvtár: 66, 3, 11, 36, 42, 22, 41, 61, 44, 84, 40, 57, 64, 70, 21, 27, 33, 63, 17, 12, 54, 28, 29, 8, 7, 9, 56, 32, 2, 78, 45, 46, 4, 75, 72, 55 à 40 kr.
 Zlinszky: Lyrai szemelvények (J. I.) 1 frt.

VI. osztály.

Andersen: Képeskönyv k. n. (O. K.) 10 kr.
 Arany: Keveháza, 40 kr.
 Berzsenyi: Versei (O. K. 187-190) 40 kr.
 Czuczor: Népies költ. (O. K.) 20 kr.
 Firduszi Szoráb. (O. K.) 30 kr.
 Jókai: Kedves atyafiak.
 — Egy magyar nábob 2 frt 40 kr.
 — Kárpáthy Zoltán 2 frt 40 kr.
 Jósika: Abafi. (Jósika regényei 1-2) 1 frt.
 Katona: Bánk-bán (Jelek írók 22) 80 kr.
 Kemény: Zord idő. 3 frt.
 Kisfaludy K.: A kérék 30 kr.
 — Csalódások (J. I. 26) 30 kr.
 — Tihamer (O. K.) 20 kr.
 Kölcsey versei. (O. K.) 50 kr.
 Magyar népdalok. (N. Múz.) 50 kr.
 Pázmány: Egyh. beszédek. (J. I.) 60 kr.
 Petrarca: Szonettjei. (O. K.) 80 kr.
 Salamon: Magyarország a török hódítás korában 2 frt.
 Shakespere: Coriolán (J. I.) 60 kr.

Shakespere: Julius Caesar (J. I.) 60 kr.
 — Macbeth (J. I.) 50 kr.
 Sophokles: Antigone. (J. I. 20) 50 kr.
 Teleki: Kegyezc. (O. K. 197-200) 40 kr.
 Tompa: Elbeszélő költemények és Virágregék. (Népkiad.) 2 frt.
 Vas Gereben: Nagy idők 2 frt.
 Vörösmarty: Csongor és Tünde. (J. I. 46) 60 kr.
 — Zalán futása 1 frt.
 — Két szomszédvár. (J. I. 29) 50 kr.
 — Eger (O. K.) 30 kr.
 Zrinyiász (O. K. 349) 60 kr.

VII. osztály.

Arany: Zrinyi és Tasso. 50 kr.
 — Az elveszett alkotm. 50 kr.
 Berzsenyi: Ódái. (J. I. 24) 50 kr.
 Bessenyei: A philosophus (O. K.) 30 kr.
 Csokonai: Dorottya (O. K. 1-2) 20 kr.
 Gvadányi: Peleskei nótárius (O. K.) 30 kr.
 Gyöngyösi: Murányi Vénus és Ke-mény János.
 Kármán: Fanny hagyományai (O. K.) 20 kr.
 Kazinczy versei (O. K.) 30 kr.
 Kemény: Rajongók 3 frt.
 Kisfaludy: Iréne. (Jelek írók 55) 50 kr.
 — Himni szerelmei I. II. (O. K.) 80 kr.
 Kölcsey elbeszélései (O. K.) 20 kr.
 Körner: Zrinyi. (O. K. 142-144) 30 kr.
 Mikes: Törökország levelei. (Jel. írók 17) 80 kr.
 Milton: Elveszett parad. (O. K.) 80 kr.
 Szász K.: Nibelungok. 3 frt 40 kr.
 Szigligeti: Csikós. (O. K. 270) 30 kr.
 — Trónkereső. (O. K. 255-257) 30 kr.
 — Liliomfi. (O. K.) 20 kr.

VIII. osztály.

Arany: Kisebb költemények 5 frt.
 — Toldi szerelme. 2 frt.
 — Buda halála 60 kr.
 Beöthy Zs.: Horatius és Kazinczy 60 kr.
 Carlyle: Scott (O. K.) 20 kr.
 Csengery: Tört. tanulm. 1 frt.
 Csiky: Nagymama: (O. K.) 30 kr.
 Czuczor: Botond. (J. I. 31) 40 kr.
 Eötvös: Falu jegyzője. 4 frt 50 kr.
 — Karthausi 3 frt.
 Erdélyi: Pályák és pálmák. 3 frt.
 Faludi: Nemes urfi. (Jelek írók 39) 60 kr.
 Gaal: Peleskei nótárius (O. K.) 40 kr.
 Gyulai: Emlékbeszédek 2 frt.
 — Széchenyi mint író. (O. K. 322) 20 kr.
 — Vörösmarty életrajza 1 frt 50 kr.
 — Katona és Bánkbanja 2 frt.
 Kemény: Özvegy és leánya. 2 frt 50 kr.
 — Gyulai Pál 4 frt 50 kr.
 Madách: Ember tragédiája. 50 kr.
 Riedl: M. irod. főirány (O. K.) 30 kr.
 Vörösmarty: Lyrai költem. 4 frt 20 kr.
 — Az áldozat (O. K.) 30 kr.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		SZERKESZTI		SZERKESZTŐSÉG:	
Negyed évre...	1 frt 20 kr.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-u. 31.	
Fél évre	2 frt 40 kr.	főgymnasiai tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Egész évre	4 frt 80 kr.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		Budapest, IV., Egyetem-utca 4.	
Megjelenik minden vasárnap.				Kéziratokat nem adunk vissza.	

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Átdolgozta Gaal Mózes. 27

Hogy minő úton sietnek haza, a felől már nem volt kétség az *Alaskán*: egyenesen neki az Atlanti-óceánnak, még pedig vitorlával, mert a szénnek meglehetősen híjával voltak már.

— Nem vitorlával! — mondá Erik. — Nekem egyéb tervem van, kettős is, ha kell. Egyik tervem az, hogy a jég-sziget úszó-hajójává teszszük az *Alaskát* mindaddig, a míg velünk egy úton halad. Így sem gőzre, sem vitorlára nem lesz szükségünk; a másik tervem az, hogy a szigeten szerezzük be a szükséges fűtőanyagot azalatt, míg az *Alaskát* húzza maga után.

A doktor mosolygott,

— Csak nem fedeztél fel valami kőszénbányát ott, fiam?

— Azt nem, de fókát annál többet; a foka zsírja pedig kitünő fűtőszer, lehet azzal gőzhajót is fűteni. Szerencsére hoztunk magunkkal olyan készüléket is, melylyel a fókaszirt fűtőanyagul használhatjuk.

Ebben hát megállapodtak. Azután a két halottat elsüllyesztették a tengerben.

Ekkor az *Alaskát* odaerősítették az úszó sziget egyik végéhez. Így aztán se vitorlára, se gőzre nem volt szükségük, mégis gyorsan haladtak, no meg a jéghegyektől sem kellett félniök, az úszó-sziget megtisztította előttük a tengert. Idejök bőven akadt arra, hogy a szigeten fókákra halászszanak.

Néhány nap alatt roppant sokat ejtettek el. A szénkamrákat a szó szoros értelmében fenékig megtöltötték. Volt tehát fűtőanyaguk is elegendő.

Ez alatt a rengeteg jég-sziget napról-napra apadott, fogyott: a víz és a nap sugarai emésztették szüntelenül. Hova-tovább közeledett a pillanat, mikor az egész szétmállik, s a hatalmas szigetből úszó jégtömb lesz.

Erik nem várta be ezt a pillanatot, hanem idején gondoskodott arról, hogy Nowoja-Szemlján

túl érve nyugatnak vegyék az utat, s így szeptember 14-ikén szerencsésen kikötöttek Stockholm-ban, honnan ugyancsak az évrnek februárjában indult el merész útjára az *Alaska*.

Így lön vége a hét hónapig és négy napig tartó első sark-körűli utazásnak, melyet egy huszonegy éves ifjú vezetett.

A Nordenskjöld-féle nagy expedíció daczára is óriási feltűnést keltett ez a bámulatos utazás nemcsak Norvégiában, hanem az egész világon. Egelőre még hallgattak róla az újságok, mert hogy nagyon hihetetlennek tűnt fel, mindazonáltal nyíltan kételkedni benne csak egyetlenegy ember mert és ez — Kajsa kisasszony volt.

Látni kellett volna csak, minő kicsinylő ajkbiggyesztéssel hallgatta, mikor erről az utazásról volt a szó.

Nem is számítva azt, hogy mindjárt hazakeresésükkor e szavakat kegyeskedett Erikhez intézni:

— Hála Istennek, valahára hát napirendre térünk a felett az unalmas tárgy felett, mert most már tény, hogy az a hirhedt irlandi meghalt.

Minő lelketlen, hideg szavak voltak ezek! Bezzeg más szavakkal, más szízzel várták Eriket Noróban! Vanda elmesélte, hogy minő aggodalomban töltötték el az életüket, hogy minden gondolatuk a messze idegenben járó hajó utasainál járt; s hogy milyen kimondhatatlanul boldogok most, mikor szemtől-szemben láthatják őket. Erik nem érte el a célját, igaz, de ha erre a kedves családra gondol, akkor nincs oka bánatra. Ezek az egyszerű emberek őt igazán, szívök-lelkük egész melegevel szeretik...

Igen... igen, megbecsüli a szeretetüket, s nem fogja jószágukat elfeledni soha. Majd lel alkalmat rá, hogy hosszabb időre ellátogasson hozzájuk.

A fjord szöke virága, a kedves Vanda olyan drága volt az ő szívének; a Hersebmom gazda egyszerű háza eszébe juttatta gyermekkorát és megtelt a szíve igaz boldogsággal, megtelt színtől.

Ezenközben pedig az *Alaska* esodálatos útja

Kaphatók a *Tanulók Lapja* kiadóhivatalában Budapest, IV., Egyetem-utca 4.